

Warszawa, 7.03.2006 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

dr Janusz KOCHANOWSKI

RPO-526327-VI/06/AB

00-090 Warszawa   Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77   Fax 0-22 827 64 53

Pan
Mirosław Barszcz
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Finansów
WARSZAWA

Szanowny Panie Ministrze,

Z listów kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, że dla wielu osób, którym świadczenia wypłacają organy rentowe, w tym Zakład Ubezpieczeń Społecznych, i dla których organy te sporządzają roczne obliczenie podatku na formularzu PIT-40A – układ tego formularza jest niezrozumiały. Z tego powodu dodatkowe zeznania składane przez podatników zawierają błędy – zwłaszcza co do wysokości zaliczek na podatek pobranych przez płatnika.

Formularz PIT-40A/11A – według wzoru określonego dla potrzeb podatku dochodowego od osób fizycznych za 2004 r., jak i wg obecnie obowiązującego wzoru określonego w załączniku do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 18 października 2005 r. w sprawie określenia wzoru rocznego obliczenia podatku wraz z informacją o wysokości dochodu, do sporządzenia których obowiązane są organy rentowe (Dz. U. Nr 214, poz. 1804) – stosowany do rocznego obliczenia podatku przez organ rentowy jako PIT-40A spełnia dwie funkcje: dla podatników, którzy nie złożą w urzędzie skarbowym odrębnego zeznania zawiera roczne obliczenie podatku, a dla podatników, którzy złożą dodatkowe zeznanie roczne – informację o uzyskanych dochodach, wysokości pobranych przez organ rentowy zaliczek, zwróconej nadpłacie i pobranej kwocie do zwrotu oraz o składce na ubezpieczenie zdrowotne podlegającej odliczeniu. Odpowiednio do tych funkcji formularz PIT-40A składa się z dwóch części. Pierwsza obejmuje obliczenie podatku (poz. 32-52), druga zaś dane zawarte w tabeli umieszczonej na końcu strony 2/2 PIT-

40A (poz. 54-56), które podatnik składający dodatkowe zeznanie powinien przenieść do zeznania wraz z kwotą z poz. 33 dot. wysokości składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Obie te części nie są w zauważalny sposób wyodrębnione w formularzu ani odpowiednio oznaczone czy opisane, co może stanowić dla podatników sygnał wskazujący, że mają do czynienia z dwoma rozliczeniami.

Jedną część stanowią pozycje przeznaczone na wskazanie miejsca składania formularza („A”) oraz podanie danych identyfikujących płatnika i podatnika („B” i „C”), dochodów podatnika oraz dochodów małoletnich dzieci („D”), odliczeń od dochodu („E”) oraz przeznaczone na obliczenie należnego podatku dla podatników, którym organ rentowy dokonuje rocznego obliczenia („F”), roczne rozliczenie podatku („G”), informację o przychodach zwolnionych od podatku („H”) oraz oświadczenie płatnika („I”). Układ jest zbliżony do stosowanego w zeznaniach (m. in. poprzez podział na części oznaczone dużymi literami alfabetu).

Odrębną, w stosunku do tej całości pozycję stanowi tabela zamieszczona na końcu strony 2/2 poprzedzona napisem: „Informacja przeznaczona dla emerytów i rencistów, którzy otrzymali roczne obliczenie podatku PIT-40A i zamierzają złożyć w urzędzie skarbowym dodatkowe roczne zeznanie podatkowe”.

Nazwa formularza PIT-40A „Roczne obliczenie podatku przez organ rentowy” nie oddaje jego dwojakiej funkcji. W formularzu nie są wyodrębnione w ramach łatwo rozpoznawalnych tworzących całość części: pozycje zawierające dane identyfikujące organ podatkowy, płatnika i podatnika od pozycji zawierających dane stanowiące podstawę obliczenia podatku, nadpłaty i kwoty do zwrotu. Przy zapoznawaniu się z treścią formularza według przyjętej w nim kolejności podatnik może uznać, że w tej właśnie części są podawane wszystkie dane niezbędne do sporządzenia zeznania, taka bowiem kolejność jest stosowana w zeznaniach podatkowych i informacjach. Do takiego przeświadczenia może przyczynić się zwłaszcza to, że końcowa pozycja tej części – „I” – zawiera pieczęć i podpis płatnika (lub osoby wyznaczonej do obliczenia podatku). PIT- 40A stanowi pewien wyjątek, bowiem jako jedyny zawiera poniżej części przeznaczonej na pieczęć płatnika i jego podpis dane przenoszone przez podatników do zeznania, a więc dotyczące bezpośrednio podatników. We wszystkich innych stosowanych formularzach informacji, rocznego obliczenia podatku lub zeznań – np. PIT-11, PIT-40, PIT-37 – z którymi podatnicy mogą mieć kontakt, ostatnią pozycję poprzedzającą te, które

zawierają dane mające znaczenie dla podatnika stanowi część przeznaczona na jego podpis i pieczęć lub pieczęć i podpis płatnika (lub osoby wyznaczonej do obliczenia podatku). Następująca po niej pozycja jest przeznaczona wyłącznie dla urzędu skarbowego i podatników nie dotyczy.

Umieszczenie podpisu i pieczęci płatnika przed tabelą, może być błędnie odbierane przez podatników uważających, że tabela ta zawiera nieistotne – czy mniej istotne – dane.

W sytuacji, gdy formularz PIT-40A spełnia dwie funkcje, obie jego części powinny być w widoczny sposób wyodrębnione, a także oddzielone od części obejmującej obecnie wskazanie urzędu i dane identyfikacyjne (poz. „A” – „C”).

Część przeznaczona na roczne obliczenie podatku powinna być opisana w taki sposób, aby z tego opisu jednoznacznie wynikało, że dotyczy ona wyłącznie podatników, którzy nie złożą dodatkowego zeznania rocznego i że danych w niej zawartych nie należy przenosić do zeznania, poza wysokością odliczonej składki na ubezpieczenie zdrowotne, przy czym w odniesieniu do tej składki być może byłoby celowe – ze względu na przejrzystość – ponowne podanie jej wysokości w części zawierającej dane przeznaczone dla podatników, którzy złożą dodatkowe zeznanie, bez odsyłania do pozycji zawartej w części obejmującej obliczenie należnego podatku. Dopiero bowiem wtedy w jednej wyodrębnionej części będą wymienione wszystkie kwoty, które podatnik powinien wpisać do zeznania.

Wielkości czcionek i ich pogrubienia powinny być jednolite, aby nie dochodziło do wizualnego zróżnicowania, które mogłoby przyczynić się do powstawania u podatników przeświadczenia, że jedna z części jest mniej lub bardziej istotna.

Obecnie obowiązujący wzór formularza PIT-40A – tak jak poprzednie – w napisie poprzedzającym tabelę na końcu strony 2/2 zaczynającym się od słowa „Informacja” zawiera litery, które są mniejsze – jak się wydaje o 1/2 milimetra – od liter zastosowanych w opisach do poszczególnych pozycji rozliczenia podatku, oznaczonych alfabetycznie. Ponadto w porównaniu do opisów zamieszczonych w poszczególnych częściach oznaczonych literami alfabetu – druk tego napisu jest bardziej zbity. Słowa „Dochód podatnika” rozpoczynające tabelę – inaczej niż w opisach do części oznaczonych literami alfabetu, w tym do części „D” – nie są pogrubione.

Przyjęty w obecnie obowiązującym formularzu PIT-40A układ graficzny jest na tyle zróżnicowany, że może również stanowić jedną z przyczyn pomijania przez podatników podania danych wedle tabeli umieszczonej na końcu strony 2/2.

Wynikające z art. 34 ust. 12 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176 z późn. zm.) zasady rozliczania przez organ rentowy nadpłat lub kwot podatku do zwrotu wykazanych w rocznym obliczeniu podatku w PIT-40A w pewnych sytuacjach powodują, że kwoty zaliczek podawane przez organ rentowy w poz. 40 i 49 są inne od kwoty zaliczki na podatek pobranej i odprowadzonej do urzędu skarbowego wykazywanej w poz. 56. Jedynie w sytuacji gdy z rocznego obliczenia podatku będzie wynikało, że suma pobranych w ciągu roku zaliczek jest równa należnemu podatkowi – i organ rentowy nie będzie obowiązany do zwrotu nadpłaty ani do pobrania kwoty do zapłaty - w poz. 40, 49 i 56 zostaną podane te same liczby.

Gdy z obliczenia podatku wynika kwota do zapłaty wykazywana w poz. 50 – którą organ rentowy pobiera z dochodu podatnika za marzec lub kwiecień – w poz. 56 organ rentowy wykaże sumę kwot z poz. 49 i poz. 50.

Jeśli powstanie nadpłata wykazana w poz. 51 – zaliczana na poczet zaliczki należnej za marzec, a w pozostałej części zwracana podatnikowi – i jest ona równa pobranym zaliczkom z poz. 49 organ rentowy w poz. 56 wykaże „0”, które stanowi różnicę między pobranymi zaliczkami (poz. 49) a nadpłatą (poz. 51). Taka sytuacja istnieje, gdy należny podatek (poz. 48) wynosi „0”. Wystąpiła ona w rocznych obliczeniach podatku za 2004 r. dokonanych przez ZUS dla osób, wobec których od 1 sierpnia 2004 r. przejął obowiązek wypłaty zasiłku przedemerytalnego.

Gdy należny podatek w poz. 48 jest liczbą dodatnią i powstanie nadpłata wykazana w poz. 51 – a więc gdy zaliczki wykazane w poz. 40 i 49 zostały pobrane w kwocie wyższej od podatku należnego za rok – organ rentowy w poz. 56 wykaże kwotę odpowiadającą należnemu podatkowi (z poz. 48).

Zdarza się, że dla podatników i dla pracowników urzędów skarbowych – różnica między liczbami podanymi w poz. 40 i 49 a w poz. 56 nie jest zrozumiała. W opisie do poz. 56 mowa bowiem wyłącznie o zaliczkach na podatek pobranych i odprowadzonych do urzędu skarbowego, nie wspomina się zaś w nim o tym, że – w zależności od sytuacji – pozycja ta zawiera sumę kwot z poz. 49 i poz. 50 (na którą składa się suma zaliczek i podatku) lub że wykazanie „0” (lub brak zapisu) spowodowane jest zwróceniem nadpłaty. W opisach zawartych w zeznaniach PIT-37

mowa wyłącznie o zaliczkach. Podobnie w „Broszurze informacyjnej do zeznania PIT-37 o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) w 2005 roku” z zamieszczonego na str. 8 pouczenia wynika, że w wierszach 2 w kol. f tabel znajdujących się w częściach C1 i C2 zeznania należy podać sumę zaliczek pobranych przez płatnika, wykazanych w PIT-40A/11A. Może się zatem zdarzyć, że podatnik nie mający rozeznania dlaczego istnieje różnica między liczbami wykazanymi w poz. 40 i 49 a liczbą wykazaną w poz. 56 lub który zorientuje się, że w poz. 56 organ rentowy podał sumę zaliczek i zwróconej kwoty do zapłaty z poz. 50 (będącej podatkiem a nie zaliczką) – w zeznaniu wykaże kwotę podaną w poz. 40 i 49, a nie w poz. 56, stosując się do terminologii przyjętej w zeznaniu i w broszurze informacyjnej.

Zważywszy powyższe zwracam się do Pana Ministra o rozważenie przedstawionych zastrzeżeń oraz zasadności podjęcia prac mających na celu przygotowanie nowego wzoru formularza PIT-40A/11A w układzie graficznym zapewniającym uczynienie treści tego formularza bardziej przejrzystą i zrozumiałą – tak dla podatników, jak i pracowników organów podatkowych – w porównaniu do obecnie obowiązującego. Mam świadomość, że sporządzenie dla poz. 56 PIT-40A bardziej zrozumiałego opisu zawierającego wszystkie istotne informacje, o których mowa, może być trudne. Proszę zatem Pana Ministra o rozważenie wprowadzenia odpowiednich wyjaśnień do broszury informacyjnej do zeznania PIT-37 lub – jeśli planowane jest opracowanie nowych wzorów zeznań rocznych – do broszury informacyjnej dla tego wzoru zeznania, który zostanie przeznaczony dla podatników otrzymujących od organów rentowych emerytury i inne świadczenia.

Dodatkowo proszę Pana Ministra o zajęcie stanowiska w następującej sprawie.

Stosownie do art. 32 ust. 3 pkt 5 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych zakład pracy będący płatnikiem zmniejsza zaliczkę o kwotę stanowiącą 1/12 kwoty zmniejszającej podatek, określonej w pierwszym przedziale obowiązującej skali podatkowej, jeżeli pracownik przed pierwszą wypłatą wynagrodzenia w roku podatkowym złoży zakładowi oświadczenie według ustalonego wzoru, w którym m. in. stwierdzi, że określa ten zakład jako właściwy do stosowania odliczenia, w przypadkach gdy równocześnie osiąga od innych zakładów pracy dochody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, spółdzielczego stosunku pracy lub wykonywania pracy nakładczej. Oświadczenie to składa każdy pracownik,

z wyłączeniem tych, którzy w latach wcześniejszych już je złożyli, a stan faktyczny wynikający z oświadczenia nie uległ zmianie (art. 32 ust. 3a ustawy).

Z art. 32 ust. 3 pkt 5 wynika – jak się wydaje – że podatnik składa oświadczenie tylko wtedy, gdy określa zakład pracy jako właściwy do stosowania odliczenia, a gdy wcześniej określił jako właściwy inny zakład – nie składa oświadczenia.

Wzór oświadczenia pracownika dla celów obliczenia miesięcznych zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT-2) jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 22 grudnia 2003 r. w sprawie określenia niektórych wzorów oświadczeń, deklaracji i informacji podatkowych obowiązujących w zakresie podatku dochodowego od osób fizycznych (Dz. U. Nr 224, poz. 2225 z późn. zm.). Wśród warunków wymienionych we wzorze oświadczenia w pkt 1-4 nie ma mowy o tym, że warunkiem jego złożenia jest nieosiągnięcie dochodów ze stosunku służbowego, stosunku pracy, spółdzielczego stosunku pracy lub wykonywania pracy nakładczej.

Uprzejmie proszę Pana Ministra o wyjaśnienie jakie są obowiązki płatnika, a w szczególności czy powinien on przyjąć oświadczenie dopiero po uzyskaniu od pracownika zapewnienia, że nie osiąga dochodów ze stosunku pracy lub stosunków pokrewnych w innych zakładach pracy? Czy nie uważa Pan Minister za zasadne, aby warunek, że pracownik nie osiąga dochodów w innych zakładach pracy znalazł jednak wyraz w oświadczeniu PIT-2, bowiem obecnie nie jest on w oświadczeniu uzewnętrzniony, a przez to – jak się wydaje - nie jest wyłączona możliwość, że pracownik na skutek braku właściwego rozeznania złoży przedmiotowe oświadczenie, mimo osiągania dochodów ze stosunku pracy lub stosunków pokrewnych w innych zakładach pracy.

Łączę wyrazy szacunku

/-/